

David Joris

Van dat ghe=||rechte waere Sion || ende Hierusalem een waerach=||tich klaer Bericht: wth welcken || dat Geset eñ woort des Hee=||ren voersecht is wth || te gaen ... ||

Rostock: Dietz, Ludwig, 1544

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1013233948>

Druck Freier Zugang

In Theol. unigeb.

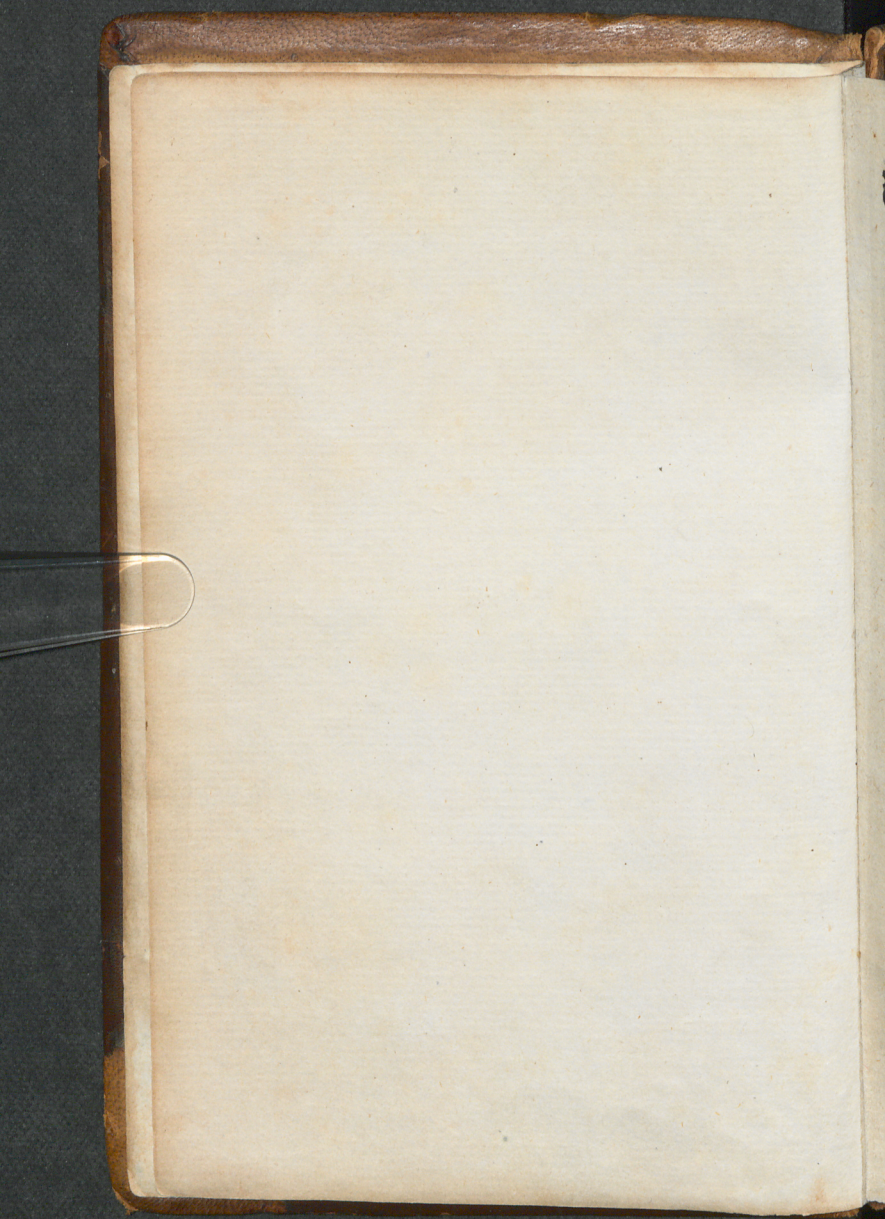
In diese ~~unigeb.~~
unigeb.

33

(M. 3107. O. 1-20.)

Rara

<R> F4-6554¹⁻²⁰

20
1
Van dat ghe-
rechte waere Sion
ende Hierusalem een waerach-
tich klaer Bericht : wth welcken
dat Geset en woort des Hee-
ren voersecht is wth
te gaen. Esaie: 2.
Niche: 4.

Die verhoelentheit
des HEEREN is onder den
gennen die hem vresen : ende die
oprechte Godsaelicheit by
den danckbaeren Hee-
ren. Psalmo.

20.

2

Van de gerechte wa
re Zion en Hierusalem een wār
achtich klaer bericht: wt welcken dath
Geset en Woort des HEREN
voersecht is wth te ghaen
Jesae. 2. Miche. 4.

Dat. I. Capit.

Vermits dath etlijcke
vry stoltelijcken van Zion
ende Hierusalem vast vort
ende voert roemen / veele
gröte dingen wt te seggen
en mede te proebieren heb-
ben / dat het Gerechte waes
re Woort Gods (welck sy ten einde in sijn vols
foemen schoenheit ende hochste aart / Gheest
ende Crafft duncken al gehoort ende ingheseen
te hebben) van daer al wt solde gegaen sijn / soe
dan beloest en voerschreuen is: kan oder mach
icks (doer eernstiger lieffden in den Geest opge
weckt) niet gelaeten die seluige altesaemen met
göder bescheidenheit anders / dat beeter sprekt
an toe wysen: Swelck sy my (diewijl het hoch
nodich is) ick loeuen ende danckseggen sullen
indien sy wijs sijn en die Waerheit beminnen.

a ij

Nec

Mer op dat ick uwer alder Gheest verwaes-
ren / lustich te anhooren / die ooren totten ver-
stande / die ogen wten duisteren te seen te beter
mocht opdoen / sal ick uwer lieffden te voeren
toerstant der Schrift ende die verborgentheit
den (soe gy daer sachtmoedelick op letten wile)
geuen te beschouwen / waer sy gegront / doer te
hooren ende te seen heruoert te brenghen / inge-
uen sijn. Ouerst niet die waerachtich geloenen
jnden Geest gebaert / off jnt Huis Gods sijn /
mer die daer buyten beuonden werden. Soe de
HEERE Jhesus sijn Jongeren (verstaet) vör
sproocken heeft / Namelick: v ist gegeuen te be-
kennen die verburgentheit des Rijcks Gods /
mer die buyten sijn in parabolon: op dat sijt ho-
rende niet verstaen: seende seen / niet kennen
solden / gelijk der HEERE die hooge Dro-
pheet te doen beuoelen heeft. Dan die HE-
ERE gheue v tot sijn loff meerder lights ende
smaecks. dat gy synen Naeme in uwe nederich-
heit hoochlick eeren / loeuen ende ghebenedien
moecht van nu an tot inder eewicheit. Amen.

Math. 13.
Mar. 4.
Luce. 8.

Jesai. 6.

Soe neemt waer / dat secht de
heilige Geest: Ick wil mynen mont in gelijcs
kenissen opdoen / ende wil wtsprecken die ver-
burgentheit vanden beginne der werlt. Seet
hier mede accordeert dat woord Christi / en des
Propheten Jesaia / daer hy secht: v is gegeuen
te bekennen de verburgentheit des Rijcks Go-
des /

Psal. 78.
Math. 13.
Luce. 8.

des/ mer die buiten sijn in gelijckenissen / Hoe
 wel ick weet dat die seluige/ die daer onder bes
 wonden werden/ vermeynen die gelijckenissen
 anden Zoeden en Phariscen al geeindet te sijn
 recht of geen ander volck buyten Chuis Gods
 waeren dan de Zoeden. Doch want sy den sin
 der Waerheit klaerder dan noch ter tijt inseen/
 sullen sijt beeter/ jae effen ghecindet beuynnden
 als consummatum est/ al vulbracht te sijn. Ho
 wel dat vanden **HERRE** Jesu recht gesproo
 ken/ hem lichaemelic niet meer beuolen of op
 gelecht/ die Schrift/ de soe letterlick melt/ ver
 uult was : moft daerom noch dar na wat meer
 ommegeaen. Soe die heilige Geest doerde Apo
 stolen ende Propheten: jae doerden **HERRE**
 Jesum/ van die Bruidt oder dat waere lichaem
 Christi jnden Geest betuicht/ onder die persoen
 Christi wt gesproocken heeft.

Collos. 1.
 1. Pet. 4.
 Psalm.
 Zesai.
 Zachari.

Daerom suldy niet meynē dat dat woort
 der ghelijckenissen des verburgen Rijcks God
 des in die parabolē vanden Heeren Jesu in
 den Euangelio Mathei verhaelt / sijn verun
 linghe oder einde heeft: Neen lieue herten het
 streckt sich wyder wt/ laet hem verder dan also
 inseen. Querst balde solt geloofft ende verstaen
 werden/ soemen Trijcke Gods in sijn wāre we
 sen kende/ soe solden sich alle die* gelijckenissen
 deder beelden: jae die schaduwen (welcke te vō
 ren den beeldeschen ende parabelschen Volckes
 ren Trijcke Gods daer in [niet verder] te ken
 nen

*Die beelden
 schaduwen en
 figueren sijn
 de beeldeschen
 schaduwesche
 ende figuerlic
 ken. Dat wae
 re weesen den
 wāren weesen
 en niemē ghe
 boeren Godes
 ende Christi.

a ij nen

nen gegeuen sijn) doert rechte waere wesen wel
beuinden en kennen laeten: is oick anders van
yemant onmoegelijk te recht te weten. Daer
omme komt hem (Naemelick de noch buyten
sijn) opden huydigen dach oick niet wyder toe:
jae waer een sotheit diet haer verder te seen ges
uen wilde/nadien sy niet herboeren/off als een
kijndeken omgekeert en sijn. Want sulcke hebs
ben geen ogen/ Gheest noch verstant daer toe/
moegen Trijcke Gods niet seen/ secht die H. E.
R. E. argeren ende stoeten sich daer an/ om dat
sy vleischelijck/sonder gheestelijck verstant sijn.
Derhaluen blyuen haer die woorden des heili
gen Geestes/ dat boeck des leuens versloeten:
sijnt onwaerdich te begripen/ moegens niet be
kennen hoe veel sy daerom ende heer gaen / soe
en konnen sijt / hoe mennich haerder is / doch
niet verstaen: Al meinent etlijcke nochtans wel
vast te hebben: jae soe vast dat sy eens anders
verstant in desen een sotheit/jae dwalinge dun
ken:sonderlinge wanneer het gheestelijck (daer
sy verde aff sijn) gheordelt wert: jae gheordelt
moet sijn/die wijl het niet wt menschelicker wil
len/mer wten heiligen Geest (die den Prophe
ten den mont op ghedaen/ te spreekken ghedies
uen hefft) voert gebracht is. Dan dit komt als
les daer wt/ dat sy den Rechten/ waeren heili
gen Geest Christi in sijn ewige warheit gemis
sen: die allene den ongeleerden fleynen en oers
moedigen wijsheit/ ende den eenuuldigen ver
stant

Johan. 6.
1. Corin. 2.
2. Petri. 1.

stant te seen geefft. Mer den hoochertigen / eer
gierighen / eigen wysen ende floecken onttreect
ende verbercht hijt: Soe die **H E R E** Jesus
selfs ghesproocken heeft: *Math. 23*
Ick dancke u **O** he- *Luce. 10.*
melsche Vader dat gy dit verburghen hebt den
wisen ende floecken deser werlt / ende hebbet ge
oepenbaert den kleinen oder simpelen.

Dat. II. Capit.

W merckt hier **O** du minnaer der
wijshheit / du ondersoecker des waer
achtighen verstants / met alles dat
die rechte waerheit bemint / wat dit
alles gesecht sijnde te verstaen geefft / namelick
datmen die meeste twiuel ende sozge dient toe
hebben ouer de seluigen: Naec niemant meer en
dient om te seen / dat is / min te ghelouuen / als
die wysen en hooge geleerden der werlt / Docs
toren ende Rabbinen / die Schrifftgheleerden
nae luyde Gods Woor. Ist anders men straf
se die reden / ende daer nae my diet alsoe verstaen
jae anders niet nemen noch verstaen kan / doch
met bescheidenheit. Diese sijnt de des **H E R E**
R E N Almachtighe verborghen Heilyghe
Woor. doer haer floeckheit met eyghen wijsh
heit / selfs vernuft en geleertheit der menschen
meynen te verstaen. Dan dat wil haer nae des
H E R E N Woor. / als die eerde vanden he-
a iij mel

Esai. 29.

mel/ verde missen/ en alsoe beuſinden dat haer
alder Propheten gesichten geworden sijn ghes
lijck dat inholt eens vasten gesloeten boecks oer
der eens toegezegelden brieffs; die soemen die
eenen te lesen geefft/antwoort: Zek en kan niet
want hy is verſloten. Welcke verſluytinge hâr
toekompt doer den stercken slaep haers eygens
wysen goetdunckenden sochlosen geestes/ die
haer oogen verblint/ altijt vaster toegesloeten
hefft/ soe dat sijt niet seen noch verstaen en mô
gen: Nochtans wil een yder (om dat sy nu hae
ren tijt ende loop/ dat anseen off gelooff te pre
dicken hebben/ int Hebreusch/Griecks en Lat
tijn geleerde Luyden sijn/ de letterlijcke Schrift
best nae haer duncken weten haer al veel beeter
gehoor gelooff gheuen/ dan den simplen ende
Kleynen / die allene van den **HEERE** geleert
sijn/ van haer seluen gheenen roem int vleisch
hebben. Ist niet waer? Daerom moeten sulles
ke blijnde luyden/ die vanden blijnden leyrluy
den geleyt werden/ inden graff te saemen vals
len: om dat sy vleisch voer haeren arm holden/
die mensch meer dan Godt betrouwt ende ges
loofft hebben. Niet teghenstaende dat Godt
voersecht: die verborghentheit des Rückes voer
den seluigen te verſluyten/ ende den Kleynen al
lene te geuen: Wiens ogen eer ende beeter tot
ten gesichte der ewiger Waerheit / in Godes
Kentenisse te brengen sijn / dan die eigenwysen
ende groete geleerden/ die sich seluen doer haer
sels

5

seluen steeckeblynt gemaeckt hebben. Wie die
rijcke veel swaerder in te gaen hebben dan die **Math. 19.**
armen. Want die een myle verdoelt gegaen is **Luce. 18.**
ist lichter ende eer weder te keeren dan dier hondert verdoelt sy.

Soch off yemant dit woort isf gegeuen
te verstaen. zē. vergloosen ende anders beduyden
wilde / salmen Gods Woort (segter toe en
teghen wie dat wil) nergens anders / ende vol
foemender inder waerheit beuïnden / dan bys
den kleynen en Simpelen. De mont des **HEs**
R E A heuet gesproocken.

Waer sijn nu de Schrifftgeleerden / de sich
beyde Godt ende de mensch soe veïnsen ende be
dienen konnen? Vorwaer ick en derff se niet rō
pen / sullen my alle wel op kōmen; Jē weet oick
wel / dat ick se alle / die van geen ghoede Wille
sijn / tegen frigen sal / om dat ick se sonder ans
seen met Godt teghen ben : jae doch sijn moet.
Niet allene haer / mer alle vleisch : daer toe my
seluen jnt vleisch / aldiewijl ick met Godt mys
nen Vader en Christo waere trouwe knecht sijn
wil. Niet oick is / der sulcks wil / mach gheen
mensch behāgen / fricht den haet van alle vlei
sch / soe geschreuen is. Geefft hier solucie op:
amendet off wederlegget. Want is dat waers
schich / dat Gods rechte kentenisse / ewige
Waerheit ende heilich verstant byden simpe
len ende kleinen / niet byden groeten oeder wy
sen te vïnden. is / gelijk die mont des **HEs**
R E A

REE gesproocken heeft/soe moet gy daer aff
 een ander/diet bet kan / daer op : Sultet oock
 willen / beroepen ende wenschen met lust/sydy
 van goeder aart/ off dat gy allene Godes prijs
 smenschen leuen en saelicheit soeckt. Iffer nie-
 mant nae dat gy sulckes waerachtelyck wt goe-
 der herten vereischet/begeert ende gesocht hebt
 soe predickt den Volcke anders niet/dan dat ye
Psalm. 51. gelick alle den dach bydde met een demoedich
 herte (dat doer rouwe in een voerghenoemen
 goetwilligen sin gebroocken is) dat die **R**EE
RE sulcke waere andieners Christi / des eewis-
 gen gerechten leuendigen Woorts Godes wt
Jesai. 66. stoete ende toesende. In welcken ende doer wel-
Hezech. 36 ken alle dingen weder te rechte gebrocht/de eer-
Amos. 58. de van haer onfruyt gesuyuert / vernieut en ge-
66. timmert mocht werden: die lange verwoest en
 gebroocken gelegen heeft: Zae dat fundament
 gelecht werde/die ewich (soe der Heere doer
 den seluigen beloest heeft) blyuen sal: Naeme
Jesai. 28. ewiger Waerheit in volkoemenheit gepredickt
Psalm 117. mocht werden: diet fundament ende den hoof-
Math. 21. steen bouen van allen is en blijft inder ewichz.
Acto. 11. 4.

Dat III. Capit.

MEr eylaes ick versorge datter weinich
 (nochtans etlijcke) sijn sullen/die my
 Godes Woort daer inne gesproocken
 te hebt

te hebben gelijck stemmen sullen: Namelick/ de
 Schrift aldaer te rechte ghesneden te hebben/
 om dattet haer tegen is. Derhaluen lieuer als
 beiden ende bydden solden/ dat die Waerachtig
 ge ende oprechte Christi alles godtsaemen omz
 mequaemen / dan sy te schande/ daer by verz
 mindert/ sonder cere solden werden / Ouerst
 wat secht der **H E R E**: doen sijz niet/ soe sul
 len sy niet allene te schande/ mer oick te moites
 len gewreuen werden: soe sy hertneckelick sich
 tegen den gerechten Steen Christi nádē Geest
 (der vanden berch sonder handen aff geschoert **Danie. 2.**
 is) stoeten/ voert ende voort verwerpen willen
 Ghelijck sy (soe lange sy der Armer raet oeder
 Woort verspotten/ haer seluen niet en vernede
 ren/ onder die kleynen begeuen/ vanden simpe
 len leeren willen) doch gewisselick sonder ons
 derlaet doen sullen: angeseen sy den **H E R E**
 Godt in sijn onbekende tonge niet en hooren/
 off nae den Geest niet verstaen en willen. Och
 off dit alle volckeren in tijts vermercken / dat
 die **H E R E** ouer haer alsulcks gesproocken
 hefft: te weten/ dat hy (hoe wonderlick en sel
 saem het luydet) die wijsheit haerder wysen **Esaiē. 29.**
 onder brengen ende te niere doen/ ende dat ver
 stant hārder flōeken verblint maecten of wech
 nemen wil: om datsy hem metten monde ghe
 naecken/ ende metten lyppen eeren off hoodlō
 uen / daer doch haer herte verre van hem is:
 menschen settingen oder Geboeden meer vres
 sen

1. Corin. 1.

sen/dan der Enige Almachtige Heilige Godt
Daerom verwondert v nz (nochtans soe moech
dy wel ouer dijn selfs blijntheit) wēt v dit won
derwerck Gods te seē gegeuen wort: Swelck
gy nu niet vanden kleinen voersicht ghelouen
wilt/ hoe wijt ment v oick voerhouden kan.

Dies niet te min/ of nu schoon de Soon
des menschen/ die Mont des ewigen Waer
heit noch soe weinich gelooffs/ wie Noach en
Loth hadt: salt dies niet te minder (dat die
Mont des **HEREN** gesproocken heeft en
noch spreect) geschieden/ alsoe ick dy betuygē
wil/ beuonden werden: Naemelick/ hoe Godt
een eenige Geestleuentmaeckende Gheest der
Cracht/ ende sijn wijsheit geestelijck/ verbor
gen/ die mensch gaer verhoelen/ jae onmoege
lick te begrypen oder te seē is/ ten sy jnt Alder
heilichste Gelooff. Welckmen/ seg ick/ niet by
den wysen ende floecten deser werlt/ dan als
leen byden kleynen/ die Gods gerechte woort
getrouwelijck annemen/ jnt affnemen ende wt
gaen hāers selfs/ verkrigen ende vijnden salt:
Die woorden sijn ewich waer onwederspreec
felick. Ende off die wisen ende Verstandigen
off hochgeleerden deser werlt (die ick raecte
salt hem an trecken) die sich op haer geleerheit
ende floeckheit / ende op haer Dorsten en Print
ten verlaeten: jae wel meinen niet te doen / salt
nochtans by Godt alsoe geordelt en beuonden
wers

werden) sich daer an stoeten / tverstant selfs
 boeuen de kleynen hebben wolden / salt leuende
 goede waere Woort des heiligen Geestes (dat
 altoes daer selfs waerachtich een ghetuich off
 geest anden genen diet hefft) openbaeren: en
 doch byden kleynen oder simpelē geseen ende
 beuonden werden: yae alsoe treffentlick dat sijt
 niet sullen moegen wederstaen / off ouerwon-
 nen werden: soe der **S E E R E** synen Jonges
 (die haer seluen wtgaen / Vader / Moder /
 Susster en Broeder / Wiff en Kint / daer toe
 haer eygen leuen laten en haeten) beloofft heft
 een mont en wijsheit daer in te geuen / die nie-
 mant wederstaen en sal moegen. Men mach
 versoken en seen oft waer is. Want alst so sijt
 solde / waert hoech tijt nae desen wt te seen / op
 toe nemen die men verwurpen en wt gesloten
 hefft / soe verde die Deuericheit Gods Woort
 en ewyge waerheit van herten voerstaen / dat
 ewige Euangelium annemen en beschermen
 willen: soe haer beuolen is. Angeseen dat dit
 dan waer is / soe hebben sijt goet te beschicken /
 dat sy ghelijckelick te saemen heruoort antlicht
 fomen: Dan met genen nydigen bitteren ende
 verwerreden sin off vorflindenden bloergier-
 gen Geest / de terstont getuichenisse en toordel
 ouer sich seluen geefft wat sy voer luyden / Bes-
 lials oder Christus dienars sijn. Dan of sy har
 seluen al wel oepenbaren / wertet doch niet ver-
 merck: Off ist dat sy daer in veruallen / onder-
 staen

Luce. 14.

Luce. 21.

staen sy noch secht die **H E E R E** haer boose
daeden goet te maecken: Sy vinden doer den
list en geswindicheit der Slangen yewerts al
een sluiphol/ daer sy sich in verbergen oder me
de beschermen willen. Dan mach hâr niet hel
pen/ de duisternisse fan niemant bedecken/ son
der wel meer int licht brengen/ tquaede vermel
den. Ende dat is juist haers Vaeders aart/ nae
melick/ quaet doen/ liegen en bedriegen/ wurz
gen ende dooden. Vfft dan schoen niet metter
hant geschiet/ soe ist met die mont/ metter herz
ten en willen: wort doer eens anders hant/ nae
melick/ doer den werltlijcken Richter (haeren
dienaer) diemen se inder hanth wijst oeder
leuert/wel beschickt. Nu dat ouergheslaegen/
Gode (der sulckes sgelooffs haluen verboeden
hefft) heuet wel geseen: dat verborzen ws her
ten wel doerghront/ wilt wel ant licht te seer
brenghen / wanneer hy wt sijnder heiligher
woeninge de inwoonders der eerden besöcken
gaet. Wat gelret off die eerde (therte der mens
schen) tbloet dan sal verbergen können / dat sy
oick heimelick verslonden heefft: Die seluighe
(nadien sijn ordelen ende werckingen des heil
gen Geestes verburgen ende wonderlijck sijn)
hefft gewilt datter onfruit totten oegst toe/bis
de teruwe rijp waer/blyuen staen solde: op dat
men tgoede niet en verhinderde: welck naeden
Geest daer doerden/ naemelick doerden onge
wigen en wederspannigen synen voertganck
ende

Math. 13.

8
en verschyninge heeft / soe op andere plaetsen
rijckelick den sin van dien bewijsselick verhaelt
is. Derhaluen doelen ende missen sy alle der
Sapostelen Leere/swighe de volfoemenheit en
dat verstat der heiliger warachtiger dingē der
ewicheit : die haer weeten en propheteren niet
dan stuckwerck / ick swighe dat sy noch buiten
Thuis Gods naeden Geest onuerboeren sijn.
Weeten niet wat sy sprecken : ghetuigen oock
niet dat sy inden Gheest der ewiger waerheit
gehoort ende geseen hebben / wie die gherechte
waere kinderen Gods ende Christus gerechte
dienacren inder waerheit.

Dat. III. Capit.

WAnt die ewige Almachtige Gode
dan alle dinghen in allen wijsselijckē
voerseen / te voeren (eer yeet weese
lijcks op eerden sijnde) bekennt was
hem seluen / doer hem seluen / in hem seluen te
seen geuen off verschinen wolde: heeft hy (die
wyl hy almachtich alle dinghen in allen was/
is ende blijft) hem seluen ten eersten natyurlick
in sichtbaerlicke geschaepene ende ghemaccke
dinghen willen bekennt maecken / daer nae heers
lijcker en meerder te verschynen tot synen prijs
ende loff in der ewicheit. Heft daerom dat buy
tenste oder minste / so dat behoort / voer willen
laten

laten gaen tot een figuer off opseen des naefoe
menden wesens: in welcken hy die glorie sijns
Rijcks/ den ghanzen Sin voer inden stonem
elementischen dingen Tvidimus ont wtirpen/
voer aff gemaect off gepatroniseert hefft/ elck
wt sijn werck en fracht den naeme inden niens
sche voertgebracht/ doer benaemde dingen/ de
de mensche wederuaerende off gemoetende is/
hy hem synen Sin ende wille mocht wv sprces
ken: soe dan anden Adam der affallich is/ an
Noath ende Abraham: an Isaac/ Jacob/ Mo
se ende Dauidt gebleecken sy/ daer hy hem gee
stelijcker an vertoenen ende in voerfoemen wil
de/ soe hy dan bewesen/ ons in geschristen ach
ter gelaeten hefft. Waer toe ons die **H E R E**
vanden hemel geroepen / verfoeren ende in be
mint off toe willen brengen hefft: daer die vor
gaende wterlijcke dingen int beelt/ figuer ende
schaduwe aff tuygen/ wysende ons op die vols
foemen hoocheit ende schoenheit Gods: daer
om sy ons om verder te vereischen ende te bez
gripen gegeuen sijn: Naemelick / den Glorios
sen/ groeten Godt / **H E R E** ende Koeninck
der werlt (der sulcks alles doer sijn Woort en
wysheit tot synen Naeme beschickt of gemaect
hefft) te bewinden: Dat nochtans niet in een
van dier opgemelde dingen als ghelijckenisse/
beelt/ figuer ende schaduwe moeghelick en is:
Veen. Men moet Godt / die een Geest is / in
Godt/ of in sijns Geestes woort vjnden: Dat
is/ in

9
is/ inden Geest off leuende Woort der Waers
heit: dat ons waerachtich Geest ende leuen ans
dient off toebrenckt / ende wy oick in off toefoe
men moeten / off is anders onmoeghelic / al
stuckwerck watter geweten / gheleert off gepro
pheteert wort. Ist niet recht?

Nu ist kenlick dat die voerbeelden off ges
lijckenissen / die figueren ende schaeduwen niet
alleen Adam ende Eua / Cain ende Abel sijn /
of op Noath metten synen strecken: Mer Abra
ham / Melchizedech / Isaac / Jacob ende Jos
seph. Vorder: Moses / Aaron en Josua: Sim
pson / Dauid ende Jonas sijn oick beelden off
figueren geweest: wten ende by den welcken by
Zion ende Hierusalem een Stadt Davids en
Woeninge Gods des viedes / leuens ende lich
tes verkoeren / ende sonderlinghe heerlick ghes
maect / ouer alle Steden gestelt heeft. Ouerst
al wort die Borch Davids / Zion die ghetima
merde stenen Stadt Hierusalem genaemt: soe
en was dat niet wten steenen / mer wt dat vers
koeren Volck Gods datter inwoont: die hoer
wel sy daer by wt ghesproocken werden / lijckes
wel den Name en eere toekompt / alst dan met
alle namelicke woorden ende seenlicke dingen
(voersecht) van gelijk toegæet / die wel dat op
seen ende kentenisse jnt eerste nootlick vörheen
hebben / ende der Duuel an sich ghetroocken
heeft / mer streckt sich niet wyder / dan ghelijck
een beelt / dat jnt waere wesen opholt: off ghes
lijck

lijck een schaeduwe by de wet: de een rechte gees-
telijcke schaeduwe des toekoemenden heiligen
wesens blijfft/dat nauolgende is. Welck in als
le syne heerlijcke wyspraeck/nam/ saem en daet
int waere wesen Christi opholt / en sijn glantz
wederom quijtghaet. Daerom salt eeuën met
vleischelicken / als met den getimmerden steen
nen Zion ende Hierusalem soe beuonden wer-
den/ nu als de geestelijcke op gebouwde Zion
haeren volkoemen schijn gheuen/ Hierusalem
die heerlijcke woeninge/ den waeren nieuwen
mensch Gods van böuen her aff vertoenen en
openbaeren sal/ die inden geloene vast verbor-
gentlick sonder hamer off bijl stillekens inwen-
dich doerden Geest der gerechticheit met trouw-
we ende waerheit ewelick bereit wort.

Een tente die
hier meer oer
hoert.

Esae. 33.

Dan set hier van heeft die **H E R E**
Godt een voerbeelt ende een gelijckenisse gege-
nen/ doer een witterlijcke berch ende getimmer-
de stadt/en doer een letterlick oeder vleischelick
volck den Sin voer willen affmaelen/ ghelijck
int boeck der Wysheit vermeldt wort: Naemes-
lick alsoe: Ghy hebt my heeten bouwen eenen
Tempel op dynen heiligen Berch/ende een M-
taer inder stadt daer gy in woenen wilt/jae een
gelijckenisse dijns heiligen Tabernakels/de gy
van anuancck bereit hebt. Dese Stadt bin ick
gewisse heeft Godt sonderlinge wtuerkoeren
jae hem tot een woeninge verkoeren. Dat sal
(sprack hy) mijn rust sijn ewelick: verstaet/hier
wil

Sapie. 9.

wil ick wonen/ want ick hebbe een lust daer an
 deshaluen hefte hy/ sō kostelijck hy immermeer
 mocht/ aldaer sijn heilichdom getimmer : ja
 soe vast gegront/ dattet oick gelijck den eertboe **Psalm 132.**
 dem ewelick voir hem bestān solde. **Querst seet 89.**
 nu op/ het is oeueraloedich dinck/ weet ick wel
 van Zion ende Hierusalem geschreuen / groes
 te machtige dingen daer aff gesproocken / dan
 dat en is van Godt eindelick niet op de steenen
 Berch off getimmerde Stadt gemeent / want
 die is woest worden/ enen steen niet op den an
 deren bleuen: desgelijcks het volck datter inne
 woonden/ soe in Threnis geschreuen is/ Sons
 der daer doer spreekt die **HEER** synen Hey
 lighen Zion/ dat wtuerkoeren volck Gods wt
 gelijck hy doer die steenen Stadt den vleisches
 lieken Zion in den beelde oick doet. Mer dat
 heft al man niet geweten/ dat die **HEER**
 synen Heiligen Sin ende verborghen Rijcke
 Gods doer gelijckenissen/ schaeduwen / beel
 den ende figueren wtspreekt/ ende die buyten
 Thuys Gods sijn alsoe te kennen geefft. Want
 de beelden/ schaeduwen oder gelijckenissen soe
 men die beeldesche schaedsche volckeren (die
 een gelijckenisse/ twaere wesen niet en voeren)
 toe. **Querst** de verborghentheit des Rijcks komt
 die verborghenen oder geloenigen heiligen toe.
 Alsō weten sy niet wat Zion te rechte te seggen
 is/ swige haer verklaringe ende affkomst/ hō
 wel die geleerden nae luyden des letterlijcken
 b ij **Woort**

Esaië. 2.

Zet wil hem
voernaem ma-
ken / hooch oer
alle Conin-
gen der eerden
Psalm. 89.

Wodits holden dat die Zion ende Hierusaem te sijn / daer dit Gheset ende Woort Gods van solde wrgaen / Sweck vanden Apostolen ouer alle landen in die geheele werlt voert ver-
fondicht is eensdeels naeder Schrifftuiren /
gelijck vanden Propheet solde beloofft ende geschreuen sijn / Namelick: het sal metter tijt [dat is ten laesten] daer toe foemen dat den Berch des Huises des **HEREN** sal op gebouwt /
boeuen allen bergen ende hoeuelen verheuen werden off die voernaemste sijn. Ende alle vol-
feren sullen tot hem loopen / ende veele luyden tot hem haesten te gaen / den anderen alsoe vermanende: wel op / wy willen op den Berch des **HEREN** gaen / ende totten Huys des Godes Jacobs / dat hy ons synen wech leere of anwise verstaet / dat wy in syne voetstappen mogen wandelen: Want van Zion sal dat Gheset te wt ghaen / ende dat Woort Gods van Hierusalem.

Dat. V. Capit.

Syet is dit nu van eenen stenen Berch gesproecken / soe ist huys oick steenen daer dat volck tō haesten solde te gān om aldār van te weeten / wie de schrift secht / hoe sy den wech daer toe vjnden oeder weeten mochten. Querst want sy tot daer toe al ges

al gekoemen waeren (dat blindelijck mochte
gaen) en durfden sy den wech daer toe niet ver
eischen oeder leeren/ die sy toe voeren selff al in
gegaen waeren. Ist niet recht? Welan ist eene
lichaemelicke vleischelijcke Zion ende Hierusa
lem/ soe en solde hy effter die wech daer van
niet behoeven te vraegen/wanneer hy daer ly
chaemelick toe gekoemen waer. En off yemant
tegenwoordich daer by niet gekoemen waer/
soe fonder hem een witterlick woort off tonghe
wtsprecken/ off doer letterlijcke gheschriefften
menschelijck moegen te kennen ghegeuen wer
den/ van die hem geseen/ off in geschriefft ver
uadt hebben/ soe hy anders ghesoemert waer
dan andere menschen/ anders en durft hy (om
dat hy by den bergen ende hoenelen / by huise
ren ende steden wt gesproocken wort) niet wt
lopen/ den wech begheren tot daer te leeren off
weeten als hy tbeelt oeder de gelijckenisse selffs
by hem hadt. Ist niet waer? Dan nu ist noyt
van menschen ooren gehoort / noyt met oogen
geseen off van sinenschen herte begrepen / dat
Godt voer die sijnder met betrouwen verwach
ten bereyt heeft. Ist oeuerst dan van eenen gee
stelijcken berch ende huis des **HEREN** / van
enen geestelijcken Zion ende Hierusalem / den
Nieuwen mensch Gods gesproocken/ een heil
lige hemelsche ruststadt en woeninge gemeent
soe salmen tot sulcken volcke oeder luyden/daer
EN ANDE die **HEREN** met is/ toe
b ij moeten

71
Dan nu en
sal een of geen
recht daer aff
weeten te spree
ken / hy en mo
stet selff geseen
oeder perfect
in gheschriefften
veruact hebbt

moeten (wie Esaias geseyt heeft) loepen oes
der haesten te gaen: en daer nochtans nae vras
ghen/den wech daer toe begheren te weten/op
dat sy daer in wandelen mochten: Is dat waer
achtich: hoe duruen die Geleerden deser werlt
dan stoltelijck seggen: dat Gods Ewige woort
daer al wtgegaen/ die Propheet en des **HEE**
REN Sin vervult is. Hoe meendy willen de
se (soe sijt niet en beklaegen ende wederroepen
in tijts) byden **HEERE** staen: Sullen sy niet
valsche loegen Predickers bevonden werden?
diewijl sy den Geest Christi werende / nae dat
goetdunckenden haerder herten / ende niet wt
ten monde des **HEEREN** gesproocken / ons
Biere. 27. ghesant geloepen hebben. Nach dit bestaen?
eenich sins verantwoordt werden? dat een die
des Heeren woort niet geopent off ondeckt is/
predicken sal: Salment volck alsoe leeren/ den
Leuenden waeren Sin Gods soe vande mont
aff snyden? seggende: dat secht die **HEERE**:
dat is den Sin des Heeren ende niet anders.
Nu welan/wat geltet dattet eindelick den Sin
des **HEEREN** soe niet en is/en nu anders
sal bevonden werden: Hoewel ick als een stom
me nu voer v swygen/dy T woort/ omt gewelt
ende onrecht / laeten hebben moet.

Jerem. 23. Dit ist volck die met haer woort Godes
Woort van haeren naesten herten steelen / off
den gerechten Christum daer wt weren willen
waer doer sy nimmermeer tot die rechte waere
fente

fentenisse des leuens kōmen/ hoe veele schrifte
 sy hooren ende ghelouen/ blyuen sy die sy sijn/
 euen onuerstandich. Sy eten wel veel/ verstaet
 gaen dickwils tfermoen/ mer worden niet ges
 spijst/ geuoet off gelaest. Dan die/ sō sy enige
 loegen oder lasteringe van een anderen spreec
 ken/ haeren lust daer in hebben / moeghen ten
 archsten vast in boosheit tōnemen. Dat ist pro
 fyt dat sy daer aff moegen hebben.

O du lieue Christen ghenaeamt / Godes
 Woort is soe doot/ sō klein van fracht niet/ dat
 tet v/ als gijt met een goede begeerte gelooflick
 te rechte hoorden / niet meer fentenisse des le
 uens en liches/ wie nu/ tōbrengen solde/ Aen
 Dat hebby goet te ghelouen/ dattet v niet toe
 rechte gesneden off op gedaen wort van die ey
 genwysen en kloecken deser werlt: Nijn woort **Sierem**
 secht die **HEERE** is gelijk een vuur en wie
 een haemer/ de oick die steenrozen: jae de stolte
 harde herten te stucken slaet: Het kan niemant
 wenden: tresset wel dapperlick alst van synen
 Monde wtgaet/ an hals ende hooft/ an borst
 ende buick. Niet en bliffster onberoecht. Enter
 het treckt den eenen int goede tot hem/ off driift
 den anderen/ der het niet gelouen off annemē
 wil/ int quaede van hem. Dat hebby voer een
 seecker teicken: dat wiet verlaet/ valt in de doot
 Sy en blyuen niet als een dinck / soe sy plegen
 in een wesen staen/ mer gaen ganz achterwārt
 of voerwaert: blyft onwederspreeklick: mach
 bij oick

oick niet anders sijn / om dat Gode goetheit of
quächz an hâr ter seluer tijt wârachtich beklîft
Vuerst nu mochten my dese Leraers alsô
dat woort verschoenen willen: naemelic / van
Zion ende Jerusalem / dat sy die voer ons Hee
ren Apostolen / en den genen die haer gelooff
gaenen hielden. Dat ick haer altogeen alsoe
laeten duyden of seggen wil. Dan soet doe sijn
veruullinge eindelick genomen heeft / soe most
daer wt volgen (diewijl sy tseluige Woort der
Apostolen / ende den Sin oder Gheest Christi
totten verstande te hebben beroemen) dat oick
sy nu als doen / een lichaem / een Heiligen Zi
on / ende beminde welbesochte Stadt / die vers
treden ende vernedert ghelegen hadt met haer
waeren. Ist niet alsoe? Segt hier / eer gy voort
leest / jae off neen toe / uwen sin daer op: Want
ick wil seggen / soe gy dat die gherechte waere
Zion en Hierusalem / daer van sulcks / soe boe
uen gemelt / solde wgaen hielt / ende v tseluis
ghe woort ende die sendinge van Godt in een
nen sin / aart en geest beroemt / welck doen van
Zion ende Hierusalem doerden Apostolen wt
gegaen is / dat gy noch die v hooren ende naes
volgen / dan genen siceen dâr van sijn en mocht:
Want Zion ende Jerusalem solden doen al be
reit ende getimmert geweest sijn: daer ick louter
neen toe segghe / anders doer lieffden bewisen
wil: Naemelic / dat dit van die timmeringe
des laetsten huyses ghesproocken sy: welckes
heer

13
heerlicheit/ naeder Schrifftuiren/ groeter solde
de sijn/ als het eerste geweest is.

Dat. VI. Cap.

Inden eersten soe moet gy/ suldy my
te rechte verstaen/ op Gods wonder
lijcke voerseemcheit mercken/ hoe hy
van alle dingen/ binnen als buyten/
voerbeelden figueren en gelijckenissen off schae
duwen gegeuen heft/ en teen tander te dienst of
onderwurpen is. Dār nā dat gewis sijnde/ sul
dy op die mensche sijn beroepingē/ veruoerins
ge ende wederbrēnginge seē / ende alsoe vast
tot Gods werckelijcke kentenisse jnden waers
achtigen verstande der waerheit foemen/ wee
ten wat Godt van anuancē voer die mensch be
reit hadt: Naemlick / dat hy solde wesen sijn
hutte off Tabernackel/ sijn Stadt/ Huis/ Tem
pel oder woeninge/ sijn wercktuich/ beelt ende
heerlicheit. Want hy dan nu ten eersten aff ge
uallen is/ ende alle sijn geslachte met hem / in
hem ende doer hem/ hefft Godt (eer hy hem in
sijn verberminge die belofte geuen wilde) hem
eerst dat in allen manieren willen geuen te ver
staen/ te geuoelen en te bekennen/ waer hy van
aff ende toe geuallen was: Dat welck hy hem
met wonderlijcke manieren hefft vertoenen of
laten seē willen. Voerts hoe hy hem weder
b v om

om tot der heerlicheit inleiden / sijn hulpe ende
troost toebrengen ende weder verkiesen wilde
Omwelc hy oick doer gelijckenissen / met voers
beelden / schaeduwen ende figueren / soe voers
sproocken is / aff ghemaelt heeft in Zion ende
Hierusalem / daer hy wterlijck nae haer gestalte
soe met omgegaen is / wie nu metten inwendy
gen inwendich. Want ten eersten heeft hijt vol
koemelic in een gelijckenisse anden Tabernaes
kel Mose bewesen / daer wt den Toom Sylo
naegehoemen is: daer nae den Tempel Salo
monis / daer nae dat Huis Jerubabels / een
voerbeeld des waeren wesens / dat nae volgen
solde binnen inden mensch des gelooffs. Dan
gelijck / dat gijt weet / als den Tempel Salomo
nis gebroocken ende ommegekeert / Jerusalem
verdruuen / Zion verwoest lach / nae die Bas
ylonische geuenckenisse wederom getimmert
ende in die selffde plaetse op gebouwt werde /
doer die handen Jerubabels in die soeuen oos
gen / Alsoe sal ende moet eenen van gheleick
naeden Gheest ende waerheit inwendich dat
daer doer beteickent ende wt ghesproocken sy /
beuonden werden / naemelic / binnen in den
mensch: Die nu alsoe verde in den ghelooue
ende leere onses **H E E R E N** Jesu doerden
affal ende verwoestinghe des geestelijcken Bas
bilons / sich seluen inder geuenckenisse seende
nae der waerheit vijndt aff getreden / verdurs
uen ende verwoest te sijn / dan naeder geuenes
kenisse

fenisse wt genaeden ende barmherticheit van
 Christo / die Soon des menschen / doer die be-
 looffde Gheest der ewigher waerheit Christi
 Davids wedergebracht / ende ten derdenmael
 te recht op den gront der ewicheit sal ghetim-
 mert werden / euen sō hem Godt van anuanck
 tot synen Naeme / beelt ende heerlicheit bereit
 ende inder ewicheit tot synen Rycke ghewilt
 hefft. Welck men een heilich Volck noemen / de
 verlostē des **HEEREN** / die wel besochte
 ende niet die verlatene Stadt heeten sal. Ouer
 den welcken alle die hoge gloriose belosten ges-
 sproocken werden / de inder Schrifft / vernatet
 sijn. Dese hōwel sy den berch Zion / des Heren
 wtuerkoeren sijn / liggen / aldiēwyl sy den kelck
 des **HEEREN** moeten drincken / eerst vers-
 nedert ende vertreden / alle man onder die voet
 yegelijck onderwurpen / soe voerheen geschies
 uen is: Bucht v dat wy ouer dy moegen gān:
 legt v lichaem gelijk der cerden / dat (wie dat
 wil) ouer dy lopen mach. Daer nae gaet haer
 dat woort en den moet alsoe op: wel op / wel op
 Zion / neemt dijn kracht tot v / verstar: legt dijn
 eeren flect andy O du heilige Stadt Hierusa-
 lem. Want dār en sal voert meer gheen onbes-
 snedene noch onreine in v koemen. Schudder
 dijn stoff [dat eerdissche sondelijcke wezen] aff
 Straet op ende sijt goets moets. O Jerusalem
 treckt dijn hals witten banden [des onvredes]
 du geuangene Dochter Zion: want alsō spreect
 die

Ten derdens
 mael / is inden
 diest oder amt
 des waerachu-
 gen heiligen
 Gheestes ende
 leuens / die vā
 den vaeder en
 Soon voert
 gaet.

Jesa. 54.

60.

Jesaie. 51.

Jesaie. 52.

Dat eeren
 flect is een ciet
 lic̄t vroelick ge-
 wāt dat sy vdr
 een droeff ghe-
 moet ouer hār
 seluen onder
 ongerechtighē
 daer sijn ghe-
 uangen: dat is
 reghen haeren
 wille als inder
 hellen gelegen
 en kercker des
 doodes waer
 achtich ghesee-
 ten hebbe / ont-
 die fangen sulken.

die **HEERE**: Gy sijt om niet verkofft te wes
ten sonder profijt onder die sonde] daerom sul
dy oick sonder gelt verlost werden: namelijck
met dat suiuerre preciose bloet des rechts ende
gerechtigheits Christi / die die sonde hen wach
doet / ende den mensch sineewit / vry ende on
schuldich maect.

Ey hoe schoen sijn dese haer vóten de van
den berch Gods / den hemelschen ende niet der
eertsche oder steenachtigen / Berch Zion / de gó
de boetschap brenghen ende den vrede toe recht
waerachtich verkondigen / Vaemelick: den die
jn onvrede gebonden / geuangen. benauwet en
bekommert sitten om haer ongerechtigheit: an
ders niemant / Veen. Dat Euangelium hoort
anders niemant tó. Dat leuen bringt men niet
den leuendigen / mer den doden / want de mach
men daer mede leuendich maken: wiemen den
siecken gesont maect met gesontheit / tgesich
te den blijnden ende niet den scenden gheeft.
Christus is oick anders nieuwers om gheboes
men te rechtuaerdigen dan die sondaeren. Die
gerechtich oeder gesont sijn behoecens niet.

Nu besiet hier met wat werck die **HEE**
RE Jesus / met wat teicken ende wonder hy
ten ersten jn desen anden mensch beuiesen best
Ist niet jn sonderheit wterlijck ende lichaemes
lijck geweest: Dat nootwendich om die letter
lijke Schrift te veruullen nut gheueft is des
grotten ongeloffs haluen: Ouerst ist oick meer
dan

dan een voerbeelt: wterlick die voeten te was-
 schen / van waeter wijn / Froepelen gaende / siec-
 ken of melaetschen ghesont / docuen hoorende /
 stomen spreekende / lammen onlammich / die
 blinden seende / doden leuendich te maecten
 Voerts alle wterlick lyden ende verdriet insge-
 licks? Banmer meer aff maecten? Sd dan die
HEERE selff gesecht hefft: Een vörbeelt heb-
 ick v allen gegeuen / dat gy döt wie ick v gedän **Joan. 13.**
 hebbe / Viaemelick / alle lieffde ende goet: dat
 hy doet sulcken wercken den onbekanden kenz-
 lück gemaeckt hefft: Dan dat en wast niet dár
 om dat hy alleen koemen off ghesonden was /
 Neen / daer en loecht niet. Derhaluen secht hy
 oick: Dat ick nu doe / en kent gy niet / mer sul-
 tet naemaels weeten. Goet sy waeren soe blint
 niet / saegen wel dat hy wterlick ghesont ghes-
 maectt ende haer die voeten gewasschen hadt.
 Mer dat wast niet dat hy meende: Sijn woor- **Joan. 6.**
 den beduyden wat anders / die waeren Gheest
 ende leuen / sy aber vleischelijck / en noch doot
 jnden rechten Geest der waerheit. Van den ge-
 nen der an hem geloouen solde / voersecht hy: **Joan. 14.**
 dat hy groeter wercken doen sal: Dat is nu ná
 den Geest / jnden Dagh des Geestes en leuens
 gesont maecten / Want van synen lyue / secht **Johan. 7.**
 hy wyder / sullen vloyen de vlóden des leuendi-
 gen wátters. Jnden seluige dage / secht hy oick /
 dat sy hem kennen sullen: dat hijt Woor: jnden **Joan. 14.**
 Vaeder / ende die Vaeder jn hem en wy jn hem
 ende

ende hy/ Swoort/ in ons is: dat alleen leuen
dich/ vry ende gesont maect.

Dat. VII. Capit.

Siet dese ware Christi hebben een wel
genallen an Gods behaegen/ tot synē
wille een lust: want sy (vande Gheest
Gods geboeren sijnde) hebbē sijn Ge
set midden in hē inwendige ledereen ingeschre
uen. Deshaluen sijt oick verstaen/ ende te rech
te opt heerlickste verkondighen / Gods woort
wilt wtbreiden/ diewyl het den seluighen met
naemen in sijn heilige eewicheit opgedaen is.
Want tis het leuende Bock/ dat met soeten ze
gelen toe gesloeten/ alleen van het Lam oepen
gedaen ende in haer openbaer beuonden wert
ghelijck sy in dat/ jae oick mede selue waerachs
tich sijn / verstaet dat. Van desen vloeyen die
versche leuende waeteren/ off kompt dat Ghes
set des Gheestes / dat leuende Woort voert
Want sy sijn die besochte Stadt / dat gerechte
Zion inden Gheest en Waerheit/ dat Nieuwe
Jerusalem / die Stadt des Leuenden Gods/
die vanden hemel heer aff kompt / die wolcken
der getuygen / die Gherechticheit reghenen.
Wel allen die een goetwillich herte hefft.

Van diese Sion oeder heilige hemelschen
Berch Gods / is T'woort des Gheloofts / der

BE

HEERE / den eersten grontsteen ende proeff-
 steen: enen kostelijcken hoeksteen tot een vast
 fundament / die al tot eenen groeten Berch op
 wast: Soe wie daer op betrouwt valt niet. Hier **Esaiē. 28**
 op wort die heilige kercke / die waere Gemeen-
 te oder dat Lichaem Christi off Buis Gods **Mat. 16**
 gebouwt: tegen welcken die poorten der hellen
 geen macht en hebben die inmermeer te moegen
 omstoeren oder te verleyden / want sy is inder
 ewicheit gegront: deshaluen blyuen sy een on-
 beweechelijcke hutte / diemen niet veruoeren en **Esaiē. 33**
 mach noch veranderen / sō geschreuen is. Waer
 ommer want sy Godt sonderlinge wuwerkoe-
 ren sijn om ewelick aldaer te woenen / ghelijck **Jesaiē.**
 hy dorden Propheet Jesaiam ouer den seluen **Math. 24**
 van gelijck gesproocken heeft / seggende: mijn
 Geest die ouer v koemen is / ende die woorden **Esaiē. 59**
 de ick in uwen monde gegene hebbe / sullen van
 dynen monden ymmermeer wijcken / noch van
 den monde dijnder kinderen ende kintskindes
 ten van nu an tot inder ewicheit / spreekt die
HEERE.

Nu mocht yemant vraegen: Is der Apo-
 stolen Kercke nae hār oick veruoert geworden
 haer leere ondergegaen: Ick meende dat sulcks
 noch toekoemende / niet al gheschiet solde sijn:
 den antwoorde ick met onderuindinge alsoet
 Sijn sy niet veruoert geworden / de leere ganz
 ondergegaen? waer is den affual / die Pau- **1. Thessa. 2**
 lus in den Geest voersach / dan heergekoemen?
 Das

Dat kijnt der verdoemenisse / die mensch der
sonden wt opgestaen: Ist niet soe gaer wt ges
royt geworden / datter niet geheels of reins on
uerduruen bleuen is: Zae meer dan men (als
de Schrift secht) geloeuen kan. Ist niet al wt
geroeyt / de verleydinge in genoot: waer wt kō
men dan nu alle twistinge ende oprotscheiden:
Ist niet om dat die Sonne / Dwoort / met vlei
sch verdonckert is worden / die Maen haeren
schijn in bloet des menschen leuen ende lerins
gen verandert heeft: Waerom sy oick haer sca
men ende niet schanden achter blyuen sal / als
hem die S E E R E op Zion vertoenen sal.
Vraechdy my vorder dan: Hoe dat foemen is:
soe antwoord ick alsoe: Theefft niet te beletten
gewest. Waerom: Daerom dat haer Ampt /
Leere ende Predicatie / met al haer wetenheit
noch stuckwerck / niet dat volfoemen was / Sō
Paulus oepentlick belijdt. Vraeger: Hoe kom
ter op te holden: off waerom ist wedygenōmen
van die loegenachticheit / en bedriechelijcke val
sche menschen lere eer dat volfōmen kōmen is /
daer het alleen vōr solde opholden. Antwoort:
wantet dan onvolfōmen niet perfect en was /
wast doer de list van die loegenachticheit in de
herten die verdonckert sijnde / self totter waer
heit niet gekoemen waeren (off met naemen
by der hant als Dapostolen niet opghehouden
werden) goet te verhinderen / doer Gods toorn
in die sonde / soe geschreuen is. dat

Danic. 8.

17

dat volkoemen in die mensch Boemen is / seck
dan sal die mensch niet meer te veruoeren sijn
doer die sonde / Vleen / Hoe dat: Want Godt
hem seluen dan in sijn ewighe fracht en hooch
ste goet voerdoet / een ewighe lieffde an hem be
wisen sal / die de gramschap Gods (daer doer
die Duuel te verderuen macht fricht) wechne
men / de sonde te niere doen / tquaet wtwischen /
tbedroch wtbluschen sal. Dieck sal die **HERRE**
die selue een Leraer / een Hooftman / een Koe
nincq ende Herder sijn: Niet meer verghramt
werden / niet meer sijn ghoetheit opholden:
want tsullen syne kundersen / sijn zact of geslady
te sijn. Off sy schoen naeder menscheit al seylen
de oder struickelende off vallende waeren / will
hy de seluige niet wechwerpen / mer eer sijn hat
daer onder holden en ophelpen. Wârom: Dâ
om / want tis / seg ick / sijn volck / kundersen die
van herten niet valschen sijn: In haeren mont
wert by Godt geen loegen off bedroch geuons
den: hebben oick geen lust an de sonde / mer dâr
ouer een gruwel / pijn / lyden en verdriet: Want
de wegen Gods sijn in haerder herten. Sowel
sy nochtans doer dat yaemerdal gaen moeten /
Boemen sy daegelicks lijckewel van de eene flâr
heit totter anderere: vander eender stercken thot
der andere / ende verschinen tot Zion. Daerom
wie die seluige benauwt / de benauwt oick hem
want hy hefft medelyden met haer. Hy beloofte
oick den seluighen wt den seluen eenen Vers
e loffere

Zesae. 59. Ioffere/soe geschreuen is: Gy sal koemen wt Zi
Roma. 9. on de daer verlossen ende affwenden sal dat on
godlijcke wesen (verstaet) van Jacob. Ende
seet dat is mijn Testament off verbont dat ick
wil maecken met haer / secht die **H E E R E** /
wanneer ick haer sonden wech nemen sal. Vers
staet nu wat Testament dat dit is/waer in dat
se bestaet: Want ick ben seecker/ hoe veele men
daer affschrijft/ leest ende spreeckt/ dattes doch
niet verstaen en wort / om dat sy/ wat sich op
eerden Christum beroemt / des alles beroemen
off daer in sijn willen: Namelijck /int nieuwe.
Querst ist daer om alsoe? Jae gy moechtes wel
geloepen ende noch meer daer toe: Naemlick/
dat hy v tot een Bisschop oder Coeninc maec
ken sal/ jae sijn kint inder ewicheit. Mer mijn
lieffste/ seet waer in dat gy een Soon des Vaer
ders werden moet. Ist niet wt sijn ewige Goe
lijcke Natuur/ doert leuende Doozt Gods? jae
gewisse: daer buiten macht niet geschieden/h
veele gelooffs dat gy v daer toe anneemt off be
roemen moecht. Daerom leert te rechte verstan
waer in dat Nieuwe Testament off ewige ver
bont Godes bestaet / op dat ghy v niet daer in
toe sijn ydelyken en beroemt/ sonder den leuens
den Aart ende Geest der lieffden Christi. Ghes
mist gy die in v / soe seg ick v dat gewis toe/all
het waterlijcke lijflijcke bloet onses Heeren Jesu
sal v niet helpen off gijt noch soe vast ghelooff
den voer v gestort te sijn: jae gedroncken tō heb
ben

ben: Toleisch sal v niet haeten / noch sulcken ges
 loeue sonder die liefde Christi prophiten: Neen
 Vneen/ dat sal niemant vorderen off hy noch
 soe veel daer op beroemt/ dat die lieffde Gods
 in Christo Jesu of in een andere is: sy most oick
 in v ende gy in haer bevonden werden. **Hoort: Johan. 4**
 dy dat wel V gy onnutte letterknechten/ de sulc
 kes gelooft ende een yder leert/ dat sulcken ges
 looff rechtwaerdich/ leuendich en gesont maecte
 wantmen dat vast beholt dat Jesus Christus
 voer ons gestomen is/ sijn bloet vergoeten heft
 in aff wasschinghe der sonden. Kensteels salt
 sich als in der tijt beuinden. Dan dat is euen
 gelijk op dier wyse (al ist meerder ende beter)
 als Israël doer witterlijke offerhanden en dien
 sten die sonden aff genoemen/ vergheuen ende
 versoent werden biden **HEERE**: hoewel het
 nochtans haer die sonde niet en mocht aff nes
 men off die consciencie vry maecten: bleuen lijc
 felwel de sy waeren/ euen boos: Nochtans wer
 den sy in die goede Wille met dat bloet des ver
 bonts gesprengt/ ende den **HEERE** geheij **Exodi. 24.**
 liget op eens beteren hoepens. Dan nu en sal
 dat wterlicke bloet Jesu Christi niemant de op
 eerden leuen hefft/ sonder de anneminge sijns
 Woorts en Geestes aart ende leuen der
 waerheit helpen inder ewicheit
 Dat seg ick v ghewisse
 als en woort des
 Heeren.

c ij Dat

Dat VIII Capit.

RYnderen bedriecht noch en verleit v
seluen niet. Ghy sijt in Christo/ niet
daer buyten versoent: Ghy most in
hem/ dat seg ick v / Namelick in sijn
Woor/ Aart/ Geest ende leuen der waerheit
met gantscher herten (buyten Belial) beuon-
den werden. Want gy moecht gheen deel met
Christo ende Belial/neen/ gheen gemeenschap
smetten Vaeder noch metten Soon hebben/ en
in duysternisse wandelen. Ist dat wy int licht/
dat is/ naden Geest ende waerheit wandelen/
soe hebben wy gemeenschap onder den anderē
en dat bloet Christi maect ons rein van allen
sonden. Ende seet dat is dat waerachtige onbe-
uleckte ewige leuen ende licht des Godtlijcken
Aarts/ daer die vernieuwinge ende dat Testa-
ment in bestaet/ hoe weinich het weeten ende
verstaen. Dat selue betuicht oick die heilighe
Propheet Hieremias daermede dath hy secht
Naedien dagen [daer hy te voeren van gesecht
hadde/ jnden welcken sy haer seluen gheuolcht
ende te wille geweest sijn] wil ick/ secht de **H**
R/ mijn Geset in haer binnenste lederen ins
planten: te weten/ in haer jnderste herte en sin-
nen schryuen/ dat sy dan niet meer nae haer bo-
se gedachten wandelen/ haer eigen sin en wille
naeuolgen sullen/ mer alleen des **H**
Twelck

1. Johan. 1.

Hiere. 31.

19

Twelck buyten Twoordt des Gelooffs / off son
der die anderde geboorte ende die vernieuwin
ge jnden Geest Christi onmogelick is. Die wt
terlijcke Leere fans alleen niet gedoen: die Va
tuyre Gods ende Zart der Waerheit Christi/
die daer moet ghelooft ende ontfanghen sijn:
Die/ jae die moetet alles in Frucht geuen/ dat
men die seluige niet meer en sal duruen leeren
off seggen: kent off loofft den **HEERE**: Mer
sullen my alle erkennē vanden minsten tot den
meesten/ spreekt de **HEERE**.

Dat selue ist Testament oder verbont dat
hy doer den Propheet Jesaiam voersecht/ ende
Paulus verhaelt hefft / Naemelick : Ende dat
is mijn Testament tot haer : wanneer ick haer
sonden vergeuen sal. Wārmede meendyt? Dār
mede secht die **HEERE**: Mynen Geest de oe Verstaet de
uer v gekoemen is: ende myne Woorden (die le Gheest der
uendich/ wijs ende verstandich maecken) die gerechtichz
ick in dynen mont gegeuen hebbe/ de en sullen der trouwē
van dynen monde niet wijcken / noch vanden ende waers
mondt dijns zaets ende sijnts sijnderen / secht heit.
die **HEERE**

Seet daerom salmen allenthaluen van **Psalm.**
Zion/ de Stadt Gods ter eeren ouer al soe grō
te dingen seggen: dat oick de heerlijcke vermār
de aldaer gebooren is/ verstaet. Dat is de ho
ge/ die sy gebouwt hefft/ is in haer ghebooren
Waerom die **HEERE** die Doorten van dese
Zion (welcke van Gods loff vol sijn / haeren
c ij gront

Jesai. 54.

gront opden heilige Berch is) veel liever heft dan alle woningen Jacobs. Want een Vinger van haer is (naeden Geest menschelijcker wysse te spreekken) beeter dan der anderer haer gehele lijff. Vraege: ho dat? Om datse vleisch van synen vleische/ende been van synen beenen/dat alderlieffste wtuerkoeren wijff inder Waerheit is. Derhaluen wil hy haer (hoe seer hysse versoeckt/ in een schandelicken roep koemen laet) lijckewel nochtans (al heftet sulcken schijn) niet verlaeten oeder vergeten: oft een moeder dat alles an haer kynt vermochte/wil hyt niet don mer wreecken wil hy haer : sijn cere ende heerslicheit naer wensch te wille geuen.

Psalm. 50.

Hier wt sal die saelicheit openbaeren/ de volkoemen schoonheit Gods verschinen / dat ewige Almachtige Woort der Cracht / verscheleuende waeteren wtgaen/ die Alderdoerlichtichste hem verdoenen: jae met macht hernooit breecken/ wie geschreuen is. Der HEER/ die Machtige Godt/ sal die Werlt vanden opsganck der Sonnen tot haeren nederganck toete saemen beroepen/ met heerlijcke maiesteit sal hy koemen/ ende vanden schoenen Zion reden In die laetste tijt wert sulcks gehoort ende ghe-

Jerem. 30.
4. E. 2. 6.

seen werden naeder Schrifftuiren: Als Zions nederheit veruult is/ die werlt oeuerghezegelt wort/ dan sal sy op getimmert/ dat is / verbeuen werden. Welck oick niet ghesijn en fonde/ sy en most eerst/ seg ick / ter neder ende vertresden

den liggen: euen oick soe laech als sy hooch ops
gericht solde moegen werden: ende noch op de
selffde plaetze / dat is/ aldaer sy lecht / ende in
wat ghyront oder wesen sy lecht aldaer in vals
se opghericht ende hooch ghepreezen werden:
naemelic / int Doort der Gherechticheit ende
saelicheit / gheest / leuen ende Waerheit. Welck
nieuwers dan tot Zion ende Jerusalem als
dan sal gesocht off te vijnden sijn / ende elck sal
sijn oorloochs geweer ter neder werpen: Niet
allene inwendich / om niet meer te twisten of te
kyuen / mer oick om niet meer te vechten off te
slaen: dat wttet andere opstaet. Want als alle
volckeren oder heydenen sich tot den **H E R E**
sullen begeuen / dat herte der inwoonders der
eerden in eenen anderen sin befert / dat quaet
wt gewischt / dat bedroch wtghebluscht wert /
soe sal immer een ygelick sonder nijt off twist /
dat nu noch niet en is / eens beuonden werden.
Seet dan sal die mensch oick niet meer vechten
(want dat komt doer gedeeltheit / haet / nijt en
twist / wt een quaet herte voert) om dat het dan
mer alle mans homoet inder straffinge Gods
sal te niete gedaen / de **H E R E** ouer al hooch
verheuen ende gevreesst werden: Want hy / die
H E R E / sal een Coeninc ouer tganze eert
rijck sijn / dat eertrijck in goeder trouwen regie
ren. Op die tijt / secht die Propheet / salder oick **Sach. 14.**
mer enē enigen Here sijn / en synen Naem mer
enen eenigen Naem / soe dat men in den ghants
c iij fen

Joan. 10.

Esaië. 54.

Esaië. 25.

Apocali. 7

21.

sen lande vry als op een effen velt sonder soorge sal mögen gaen. Voersaecke want tsal den Heere al geessent/ subiect onder synen voeten gheslecht werden: dat hy dien hy will met vöten ver treden / ende ontbermen sal soe hy wil. Daers mede die woorden onses **H E E R E N** accorde ren: Ende tsal een kotte / een Herder werden. Hier van is die gantze Schrift vol op/ welck my te lanck valt an te teickenen: Genoech sy dat hier in diesen heiligen Zion ende Hierusalem (De soe lange vanden onbesnedenen vertreden verwoest eensaem gelegen/ iae als een hoer off jonckwüff/ die ouerspeel gedaen heeft en daer om als een eensaeme/ verlaeten/ onvruchtbaer met schanden vergeten schint) alle traenen sul len aff gewaschen geen droefheit noch stemme des weenens oeder klaegens aldaer en sal ghes hoort/ geen ongeual aff hertzen leet meer ghes seen werden. Die mont des **H E E R E N** het het gesp:oocken.

Dat. IX. Cap.

Wyl yemant weten wat Zion is / die vraege nae die verkiesinge/ die wächtige Christelijcke dienaeren / die oprechte wtuerkoeren heidenen sul lent haer seggen/ die gehoorzaemige/ geloewisge nederyge goetwillige herten sulle Hierusaelem wt spreecken / die op des **H E E R E N** res den

den een verschricken / simpele ogen hebben / ges
broecken van Geest / een kÿndeken gelijck sÿnt
Diese sullen Gods loff wt spreecken / dat erffer
nisse ende die heerlicheit des Rijcks ontfangen
Wel den Man de den HERR vrees en sÿn
verachte volcksten welspreect / want hy sal wt
Zion gesegent / in Jerusalem gebenedijt wer
den. Mer die op Zion gram sÿn / moeten scan
de ende te rugge gefeert werden : Jae sy moe
ten gelijck dat hoy opten dacke werde / Swelc
verdorret erment wtpluckt. Ende noch: Ghe
lijck als enen hongherigen droomt dat hy eet /
mer als hy ontwaecht sÿn ziele noch ledich en
ydell vÿndt: off als enen dorstighen droomt
dat hy drinckt / ende jnt ontwaecken noch dor
stich / sÿn ziele mat off ondullich is / Asoe sul
len sÿn die menichten aller volckeren / die tes
gen den Berch Zion stryden / secht die HERR
Zebaoth / der tot Zion een vuyr heefft /
Vaemelijck / den brant der lieffden / ende tot Je
rusalem eenen oeven hefft: dat is / sÿn woor
t wert aldaer krachtich beuonden wie eenen oev
nen. Derhaluen dat spreekwoort vanden ver
baesden sondaeren tot Zion / ende beuende gez
ueinsde heiligen wtgaet: wanneer sal al dit scri
uen ende spreecken een einde hebben: dit schels
den / straffen ende berispen eens opholden: dar
en is nummermeer rust van beschuldigen / als
tijt genoeg te klappen ende te snappen: dit te
seggem / dat an te brenghen: wie solde dat alrij
ver

Psalm. 129

Esaie. 29.

Esaie. 31.

Esaie 33.

Jesaië. 33.

verdraegen / dat hacken ende hicken langer ge
lyden konnen / recht in derwĳse als vanden pro
phet vōrsicht is / te weten: Welcker onder ons
spreecken sy / wil byden verterenden vuir woese
nen? wie is onder ons / die byder eewiger hitz
ten geduyren kan? Der vroemelick leeft / seg
ick / oprecht van Geest / goetwillich van herten
is: ende sijn ongerechticheit niet en wil verber
gen / niet beter wil gehouden sijn dan hy is. De
se / die haer dwaelinghe niet en schaemen te bes
kennen / die waerheit toe staen / die loogen aff
gaen / ende haer oren stoppen voer onnutte on
behoorlicke dingen / niet alleen van buyten /
mer oick binnen; haer ogen sluyten vant quāt
ende affwenden van alle vleisch ende ydelheit:
soedaenigen sullen daer wel by geduiren kon
nen: Dan niet / seg ick / die quaetwillich sijn:
houaerdige ooggen / een loeghenachtige tonge
hefft / handen die onschuldich bloet vergieten.
Noch geen herte dat schalckachtige anslaegen
maeckt / off quaede ghepeinsen versiert: voeten
die tot sondigen oder onrecht snel sijn: een vals
sch getuich geefft / oder stoltelick liecht / noch de
tuschen broederen twedracht maeckt: bysonder
dese verkeerden / die niet en willen berispet off
gestrafft / ander sinnen gedemoedicht sijn / sul
lender / weet ick wel / niet by konnen geduyren.
Mer als ick gesecht hebbe / wel die inder ghes
rechticheit wandelt off vroemelick leeft (sō van
ghelijck Jesaias secht) ende alrijt spreeckt dat
recht

recht is: Mer onrecht haet ende oick die gries
heit / op dat hy daer doer geen ghewelt off bez
droch en doe. Der haluen sijn handen aff trecke
dat sy gheen schencken en nemen: der sijn oren
verstopt dat hy den anslach tegen die onschul
dige oder gerechtige niet en hoort / ende sijn oz
gen toeholt dat hy geen boosheit en seet. Niet
alleen in een anderen mer oick in hem seluen in
wendich daer soe voer hoet. Der ist die inder
hoochte opten Berch Zion woenen: dat is / in
die Heilige Gemeente des **HEEREN** / dat
Nieuwe Jerusalem koemen ende ewich blyuen
sal / Sijn seeckerheit oder vasticheit ende schut
zel sal in die waerachtige Steenrotze sijn. (die
welcke die rechte waere spise ende dranck / dat
broet ende die fonteine des eewigen leuens
gegeuen wort) Sijn oogen sullen den Coninck
der Gerechtigheit ende vredes in sijnder schon
heit ende een wyde werlt seen: van herten ver
lustigen in der vresen Gods: de tot dier tijt vdr
de beste schat ende rijcheit sal gehouden werden
Vlac dat hy / die hooghe verheuen / Zion vol
gerecht ende gerechtigheits veruult heeft / sal
ter seluer tijt / secht hy / trouwe ende gheloeff
macht / saclicheit / wijsheit / konst ende de vrees
se des **HEEREN** haer schatten sijn. Sulcken
vrucht sal alleen dor een oprecht volkomen waer
achtrich / gelouich aff gesturuen mensch: Name
lick / wt den Geest der ewiger waerheit / dat ge
sturuen terwen foornken voertkoemen. Dat sal
saey

Steenrotz
is Godt en
sijnen Chris
stum.

Esai. 33.

Pfalm. 72.
Zesae. 60.
Wten jocksten
ende kleinsten
sullender dui
sent wassen en
wt den slechte
een machtich
volck. Esa. 60

Esaie. 33.

saydement oick inder hoochten der berghen/
soe wassen/ vruchtbaer ende swaer ghelaeden
sijn sal/ dat sijn geruisch / wie den Cederen op
Lybanon/ sijn sal/ die vanden windt beroert
wert / Alsoe salt toenemen ende wassen inden
steden/ wie dat gras opten velde.

Waer wort hier die Schriftgeleerde ge
laten? waer die Raetsheer/ die een veruoegen
willen? waer blyuen die meisters die de jonge
ren leren: Daer en sult ghy niet seen een volck
van vreemder dieper spraecken / off in hoeger
taelen der menschen / diemen niet verstaen en
kan/ noch een vreemder tonge/ diemen niet be
grypen off vermercken kan/ als wel een rechte
slechte spraecke wten monde Gods inder waer
heit: die een jnt herte ende niet allene in de oren
spreeckt/ naemelijck/ in Zion: Demen dan glo
rioselick schynende seen sal/ een hoofstade on
ser hoochtrijlicker Feesten. Daer sullen dijn Da
gen Hierusaelem seen / die heerlijcke Woening
ge/ die Butte die nimmermeer en sall veruoert
off verruckt werden / als well voertijts ghes
chiet is/ want sy koemen sijn tot die rechte vol
koemen kentnisse des ewigen waarheits een
oltheit des Heilighen hemelschen verstants
Gods/ daer gheen loogen off bed:och toe en
komt/ verre inder ewicheit achter af stan mot.
Euen te verstaen by een kint ende man/ dat ten
eersten om te leyden ende wijs te maecken is/
dat swart wit ende wit swart: goet quaet ende
quaet

quaet goet sy/soe men wil. Waerom? T is noch
niet tot die oltheit des dingens kentenisse foes
men. Ouerst op gewassen sünde ist onmoeges
lijck: Off schoen Vader off moeder / die gants
ze werlt dan anders seggen wolden/soe weter
nochtās beter. Als secker en̄ gewis sal de ken
tenisse der waerheit Gods wten gerechten wā
ren Geest der volkoemenheit Gods ende Chri
sti by allen gelouigen nederigen herten toenes
men ende darmede/ wie dat zewaeter dat eert
rijck/ bedeckt werden. Die mont des H E E
R E N der Heerscharen heuet gesproocken.

Dit sy nu ghenoech vanden gerechten
wāren Zion en̄ Hierusalem geredet/ Gelooffe
sy der H E E R E die aldaer sijn woes
ninge ende macht gestelt heft.

Der H E E R sal v laeten in een
geroep/ dat is / in een schandeliclyc gernicht foes
men/ wie een verlaetene en̄ bedroeft Wiff van
herten : jae ghelijck een Jonckwiff de haeren
huweliclyc oeuerghetreden / ouerspel ges
daen heeft. Sath spreeckt dñ
Godt/ Hoofft/ H E E R
en̄ eygen Man.
Leest.

Jesae. 54.

Wtgegaen in der Maent
Augusti Anno 1544.

Register

1. van mennigerleyart des menschen vianit
2. waarom die dot den Alden bitter gevalt den den jüngen
3. Strave ende ferre
4. Strave ende ferre
5. Strave ende ferre
6. watto die mensch van goedt geschapen is
7. vermaninge en seker, om het goet van Goedt te Cissen En Begeren
8. hodie mensch van Goedt gevalt en op wat mannier hie wederom to goedt te brengen
9. van dat vergaen en navolgen blieven en vergaen moet
10. stemlick gesproken so bena be com merde sielen
11. warning en ferre
12. En richt en Goetlick kind der tucht beide vor oet en jüng

13. van Godes en Des menschen
Kennis, samps harden. bejder
voert brengen
14. hoe hie sien moet die gebott
en overiecht over en Ander
rechtlick heben of bringen mach
15. vant Och sien art en Eigenschap
16. Wie men voert en van herten
frouwen en bie den hant
nemen &
17. homen sich in desen gevarliken
tiden inder weelt hebben
en dragen sall
18. en onder schiet te kennen die
vrom en onvrome &
19. van die ongerechte en ge-
rechte prädicanten
20. van dat rechte ware Sion
en jerusalem. en warhachtig
Bericht

vann maniger hrij art des mensche vanden
warom die doot den Alden bittend falt dan
den Jünggen

Araffe unde luer dat 1

Araffe unde luer dat 2

Araffe unde luer dat 3

war to an vni die mensche van G yschard

13
ho die mensche van G yschallen

van dat veygen an na folgen blinen unde
veygen moet

tot den benamden veygen siken

warwinge unde luer

en recht en godlike kind knicht

van Gb und des menschen Pentnis 13. lest.

ho die sijn moet die gebot en onyge 14

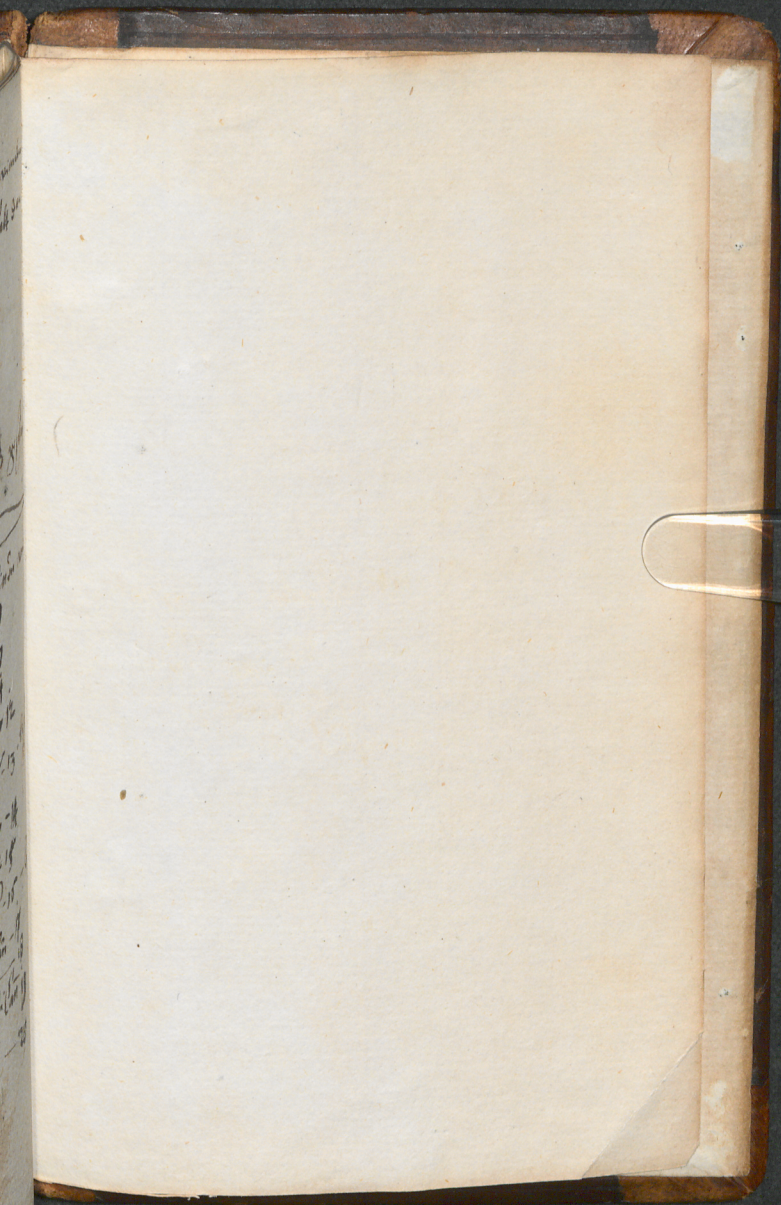
vant oye sijn out en ygesstoy 15

wie men vortan van garten bocher 15. lest

ho men sijn tot die sijn tijden siben 17

een aff sakenwinge
van die veygen en yge yge die van 18

vant rest sijn unde Jerusaleum 19

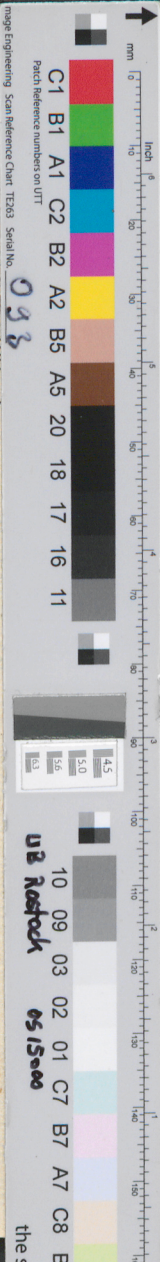

XX Tractate,
Rostock,
1539-1545.

Ff-

6554¹-20

Psalm
Zesai
Wien j
ende kl
sullende
sent wa
wt den
een mac
volck. **E**
Zesai.

nt oick inder hoochten der berghen/
n/ vruchtbaer ende swaer ghelaeden
at sijn geruisch / wie den Cederen op
/ sijn sal / die vanden windt beroert
soe salt toenemen ende wassen inden
ie dat gras opten velde.

er wort hier die Schrifftgeleerde gez
ter die Raetsbeer/ die een veruoegen
baer blyuen die meisters die de jonge
Daer en sult ghy niet seen een volck
nder dieper spraecken / off in hoeger
menschen / diemen niet verstaen en
een vreemder tonge/ diemen niet be
f vermercken kan/ als wel een rechte
raecke wten monde Gods inder waer
en jnt herte ende niet allene in de oren
naemelijck/ in Zion: Demen dan glo
chynende seen sal/ een hoofstade ont
rijlijcker fcesten. Daer sullen dijn D
usaelem seen / die heerlijcke Woening
utte die nimmermeer en sall veruoert
ckt werden / als well voertijts ghes
want sy foemen sijn tot die rechte vol
entenisse des ewigen waerheits een
s Heilighen hemelschen verstants
aer gheen loogen off bed:och toe en
re inder ewicheit achter afstan mot.
erstaen by een kint ende man/ dat ten
te leyden ende wijs te maecken is/
wit ende wit swart: goet quaet ende
quaet

maet goe
niet tot di
men. Que
lic: Off
ze werlt d
nochtas be
nisse der
m Geest
st by allen
men ende
reck/ bede
Kiel der
Dit syn
wren Die
sy der
m
Der h
groep/ d
men/ wie
yren: ja
huwel
da